



# Hvor DUM kan man være!

*Af Poul Mejlvang Astrup, cand.pæd.*

Undervisning i problemstillinger omkring tro og viden er naturligt en del af kirkens arbejde. Det er et fast emne i voksensamtalen, og børn skal ikke være ret gamle, før de fanger, at her er der noget i gære.

Naturvidenskaben er dominerende. Når den har sagt en sandhed på sin måde, så vil det være skræmmende for mange at sige noget om det samme på en anden måde. Mødet med skabelsesberetningen er derfor et særligt fokusområde.

Evolutionen er en kendsgerning. Og i skabelsesberetningen står arterne der fikse og færdige. Evolutionen tog millioner af år. Skabelsen tog syv dage. Oveni modsigelserne kommer, at mange er manipulerede af populærvidenskab til at mene, at det også er en kendsgerning, at livet er opstået tilfældigt af sig selv i en lille varm sø. Men genesen ved vi ingenting om. Vi må bare vente og se, om der kan findes ud af det eller ej.

*»En bogstavelig læsning af skabelsesberetningen kan man ikke bruge til ret meget, for: Hvor dum kan man være!?»*

Med evolutionen som kendsgerning og genese-manipulationen oveni er resultatet givet på forhånd: En bogstavelig læsning af skabelsesberetningen kan man ikke bruge til ret meget, for: Hvor dum kan man være!? – Hvor stor effekten af den bogstavelige læsning af skabelsesberetningen er for børns og unges tilgang til alt det andet i Bibelen, kan man selvfølgelig kun gætte på, men det er åbenbart, at kirken har fået en opgave serveret.

Som voksne har vi efterhånden lært, at skabelsesberetningen ikke står og falder med naturvidenskabens afdækning af naturlovene. Vi har vore teologiske, videnskabelige og eksistentielle begreber til at få hold på situationen i tænkekamrene. Vi føler os derfor sjældnere dumme, når vi citerer skabelsesberetningen og Bibelen i det hele taget. Dumme vil vi nødigt være. Det vil børn heller ikke.

I det følgende vil jeg foreslå en vej at gå, som er tænkt ud fra barnet og den unge for at komme til rette med et par af de største »anstødssten« i skabelsesberetningen. Jeg tror ikke, vi gør tilstrækkeligt for at afhjælpe bibeldumhedsfølelsen, hvis ikke vi tager livtag med selve bibelteksten, men kun afhjælper dumheden abstrakt gennem en række begrebslige distinktioner. Det kræver en modenhed til abstrakt tænkning, som vi ikke kan forudsætte.

## 7-tallet

Skabelse på syv dage er en kæmpe anstødssten. Løsningen ligger ikke i at kalde hele teksten for poesi (i poesi kan ord være symboler). Løsningen ligger i kendskabet til gammel orientalsk skrivemåde. 7-tallet er en velkendt fortælleskabelon, typisk som en 6+1 model. Man skal være færdig på seks, og så kører det. Syv var tilstede overalt i Orienten, fx var templer ofte i syv lag, og det syvende lag var guddommens bolig.

Læg mærke til, at alle seks dage har aften og morgen, men den syvende dag ingen af delene, fordi der ikke skal ske mere. Derfor er det fra da af »den syvende dag«. Også i dag.

En god øvelse er på samme vis at lave kirkebygningens eller skolens skabelsesberetning. Så lærer man modellen. Den syvende dag er således fx første skoledag efter, skolebygningen står færdig.

Håndværkerne hviler, fordi der ikke er mere at lave. Lav syv dage: 1. dag kom gravemaskinerne ..., 2. dag støbte man fundamentet, osv. - Derved opløses de syv dage som den tidslængdeangivelse, de aldrig for en orientaler har været tænkt som.

Syvtalssymbolikken gennemsyrrer teksten langt mere, end det er muligt at oversætte (fx til LXX), og denne symbolik forsvandt historisk set, efterhånden som den gamle orientalske fortællemåde blev afløst. Eksempler på indbygget syvtalssymbolik i 1. Mos. 1:

- Vers 1 er på 7 ord
- Vers 2 er på 14 ord:  $2 \cdot 7$  ord
- Tekstens nøgleord forekommer i antal deleligt med netop 7:
- Gud: 35 gange =  $5 \cdot 7$ ;
- Jorden: 21 gange =  $3 \cdot 7$ ;
- Himlen/hvælvingen: 21 gange =  $3 \cdot 7$ ;
- »og det skete«: 7 gange;
- »Gud så, at det var godt«: 7 gange;

Man kan kun konkludere, at de gamle orientales symbolverden og verdensfortælling var fyldt op med 7-taller, og at de jødiske teologer var blevet grundigt smittet!

*»Det, vi sanser, er selvfølgelig sandt. Derfor er det også sandt at sige, at solen og månen er lige ...«*

## **Sansning er sandhed**

Det, vi sanser, er selvfølgelig sandt. Derfor er det også sandt at sige, at solen og månen er lige store (som 1. Mos 1,16: »De to (lige) store lys«). Når du ser dyrelivet, ser du heste, køer, gråspurve og regnorme: Gud har skabt verden »efter slags/arter«. Sådan kan du tage hele skabelsesberetningen og tilgå den sanseligt og umiddelbart, og alt det, som den siger om verden og naturen, er sandt. Og det kan kun være sandt, fordi det er sansebeskrivelser af en oplevet verdensvirkelighed, ikke matematiske og naturvidenskabelige abstraktioner. Skabelsesberetningens før-videnskabelighed er endvidere uproblematisk, fordi den også er afmytologiseret, idet naturfænomener ikke forklares mytologisk (fx at en guddom bærer himmelhvælvingen), men fremstår sanseligt rent.

Det ikke-sanselige i teksten er de få, men altafgørende teologiske postulater: Én Gud, ingen gudekamp, menneskets gudbilledlighed. Disse sandheder kan netop ikke sanses, men er teologiens og troens fundament.

## **Verdens godhed**

Skabelsesberetningen handler om verdens godhed, nemlig at verden kan bruges som bolig og er frugtbar. Naturvidenskab tager ikke ordet godhed i sin mund og relaterer ikke verden til mennesket. Der skal lægges afstand til begrebet »ex nihilo«. Dogmet om skabelse »ex nihilo« (af intet) stammer fra en langt senere tids tænkning (1. årh. især). Beretningen begynder med en uordnet og ubrugelig materie af jord og vand, der er »tomhed og øde«.

Beretningens skabelsesbegreb er seks gennemgribende forandringer fra ubrugelighed (kaos) til brugbarhed/funktionalitet. Den syvende dag fungerer verden. Verden er dermed god, og den skal heller ikke nyskabes hvert år ved nytårstide som i babylonisk religion. Skabelse er dramaet fra god-løshed til en velfungerende (=god) og frugtbar beboelig verden.

Hvis man vil se, om de store børn kan skelne sande udsagn om menneskets umiddelbare, sanselige livsverden fra sande naturvidenskabelige, abstrakte udsagn, kan spørgsmål som disse stilles:

- Lys er dagen
- Lys er energi
- 100 år er lang tid
- 1.000.000 år er kort tid
- Sort er ingenting
- Sort er en farve
- Verden er god
- Ordet god bruges ikke
- Verden har ikke et midtpunkt
- Jeg er lige midt i verden
- Hvert menneske er værdifuldt
- Ordet værdifuldt bruges ikke
- Solen er stor. Månen er lille

- Solen og månen er lige store
- Havet er vandret
- Havet er krumt

Så altså: At læse en mere end 2500 år gammel før-videnskabelig tekst skrevet med en helt anderledes kulturs litterære konventioner ud fra en nutidig naturvidenskabelig tænkning er jo bare ret dumt.

Hvor dum kan man være!